

1

FORNYELSENS ÅR

Side 3

DEN ROBUSTE STORBY

„Det er ikke skattemæssigt begrundet, når jeg arbejder for at få bygget attraktive boliger i Københavns Havn,” siger Jens Kramer Mikkelsen i et interview om den boligpolitiske strategi

Side 4

DEN GODE HISTORIE

Strategien skal være „den gode historie”, og strategien skal tage udgangspunkt i en dialog med alle interessenter – og i det politiske univers! Niels Helberg diskuterer strategisk komuneplanlægning med Mads Uldall

Side 6

DB'S ÅRSPROGRAM 2004

Årets kurser mv. – midtersider til at rive ud og hænge op

Side 8

TILBAGETOGETS HELTE

„Det vanskeligste af alt er at lede en hær under tilbagetog. Men de, der hurtigst indrømmer, at de er tabere, har lettest ved at klare sig helskindet igennem,” siger professor Michael Møller, der er en af de fire interviewede om dogmet „vækst er nødvendig”

Side 10

PLANDANMARK

Anmeldelser, debat og kort nyt

Side 14

Redaktion

Ole Damsgård (ansv.)
Annette Thierry

Redaktionsadresse

Dansk Byplanlaboratorium
Nørregade 36
1165 København K
Tlf.: 33 13 72 81
Fax: 33 14 34 35
Mail: db@byplanlab.dk

Årsabonnement i 2003

180 kr. incl. moms og forsendelse i Danmark

Annoncer

Annette Thierry
at@byplanlab.dk

Layout

Karin Larsen
Arkitektens Forlag

Repro + tryk

Arco Grafisk A/S

Forside foto:

Jørgen Witved

ISSN

1602-9038

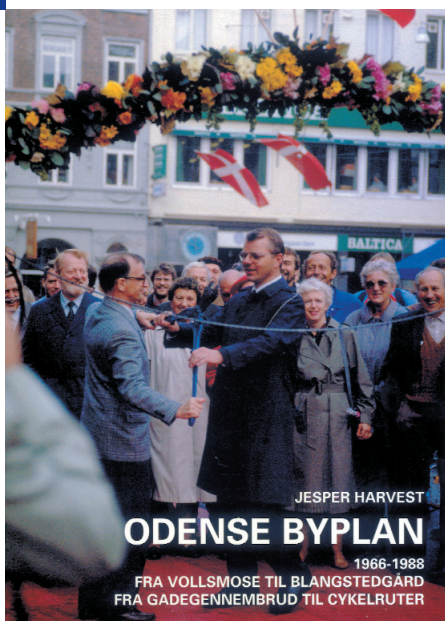
BYPLANNYT udkommer med seks numre om året

Signerede artikler står for forfatterens regning, usignerede for den ansvarshavende redaktørs regning

Fonden Realdania har ydet økonomisk støtte til artikler i serien Planlægningens dogmer.

BYPLANNYT nr. 1 / 2004 (2. årgang)

ODENSE BYPLAN 1966-1988

Mange mennesker forbinder mest Odense med problemer i Vollsmose og med gadegennembruddet i bymidten. Men Odense er meget andet, mere og bedre. Begge anlæg stammer fra tiden inden kommunesammenlægningen i 1970 og blev herefter begge ændrede til det bedre. I bogen beskrives for disse og mange andre eksempler både de første planudkast, diskussionerne og det endelige resultat.

Der fortælles om byudvikling med respekt for naturforhold, om afstemning af trafikplanlægningen for alle trafikanter, om bymidstens forbedring og om tilblivelsen af den varierede boligbebyggelse Blangstedgård. Og meget mere.

Bogen er på den ene side lokalhistorie. Den udgives af Byhistorisk Udvalg i Odense. Men meget af beretningen har tillige generel interesse. Der berettes om kommunesammenlægningens virkninger for politik og planlægning. Om planreformen med lokal kompetence og borgerdeltagelse. Om tilblivelsen af de danske regler for trafiksanering, som siden er benyttet i vidt omfang i hele landet. Om genindførelse af rundkørsler, som sagkyndige nu anbefaler generelt til forbedring af trafikafvikling og trafiksikkerhed.

Bogen er skrevet af arkitekt Jesper Harvest, der i perioden arbejdede med byplanlægningen i Odense, fra 1974 som kommunens planlægningschef.

Bogen er illustreret med ca. 200 billeder og kort, hvoraf de fleste er i farver, og er forsynet med fyldige registre.

Bogen koster 250 kr.

Særtilbud til BYPLANNYTS abonnenter: Køb bogen direkte fra Odense Stadsarkiv, Klosterbakken 2, 5000 Odense C, telefon 6551 1030 – og få den portofrit tilsendt – eller bestil den direkte på www.stadsarkivet.dk.

LEDER

FORNYELSENS ÅR

Vi står i det kommende år over for en kommunalreform, som uanset udfaldet vil få stor indflydelse på planlægningen og planlægningens vilkår fremover. Om der bliver to eller tre administrative niveauer, eller om kommunerne får en mindste størrelse på 20.000 eller 30.000 indbyggere, vil få afgørende betydning for den måde, en ny planlov skal skrues sammen på.

Ikke fordi man på forhånd kan sige, om den ene model for en ny administrativ struktur nødvendigvis er bedre end en anden, set ud fra et planfagligt synspunkt. Hvis man ser bort fra, at enkelte af Strukturkommissionens modeller lider af demokratisk underskud, vil de alle kunne fungere som et OK grundlag for den fremtidige fysiske udvikling, når bare de matches af et plansystem, der tager højde for nogle grundlæggende værdier og samfundsmæssige behov.

Den fremtidige debat handler derfor lige så meget om værdier, som om hvordan den administrative struktur kommer til at se ud.

I sin nytårstale sagde statsministeren, at den forestående reform handler om at sikre en bedre offentlig service. „Glem ikke, at det handler om mennesket før systemet,” var en af hans formuleringer.

Her kan man så, med de sidste par års planlovsændringer i baghovedet, frygte, at opfattelsen af, hvad der er værdier, og hvad der er system, vendes på hovedet, så netop grundlæggende værdier, som burde sikres gennem planlægningen, forveksles med system og smides ud med badevandet.

Derfor er det her i elvte time tvingende nødvendigt med en afklaring af, hvad det er for grundlæggende værdier, vi vil sikre med et fremtidigt plansystem. Det er i samme åndedrag også vigtigt at slå fast, at de værdier, som skal sikres i fremtiden, ikke nødvendigvis er 100 procent identiske med de værdier, som blev sikret, da vores nuværende plansystem for snart 30 år siden fandt sin form. Men selv om samfundet ser meget anderledes ud i dag, behovene er forskellige, så vil der lige så klart være et betydeligt værdimæssigt overlap, når vi taler om f.eks. demokrati i planlægningen eller sikring af natur- og kulturarv.

Byplanlaboratoriet vil i løbet af året komme med nogle konkrete bud på, hvad det er for værdier, der bør sikres gennem planlægning. Men der bliver også behov for aktiv medvirken fra dem, der i det daglige, enten som politiker eller som planlægger, arbejder med den fysiske udvikling. Det vil vi gøre vores til at skabe rammerne for. Så derfor skal meldingen herfra være et ønske om et rigtigt godt nytår og et velkommen til fornyelsens år!

Freddy Avnby,

formand for Dansk Byplanlaboratorium

DEN ROBUSTE STORBY

FOTO: BO TORNVIG

I de nærmeste år får København ca. 5000 nye boliger – hvilke konsekvenser får det for kommunens økonomi?

„Det er ikke skattemæssigt begrundet, når jeg arbejder for at få bygget attraktive boliger i Københavns Havn. Vi har i kommunen nøje undersøgt, hvad nybyggeri af familieboliger i Havnen vil betyde for Kommunens økonomi. Undersøgelsen viser, at skattegrundlaget forbedres, men samtidig skal der jo etableres skoler, daginstitutioner og anden offentlig service. Så konklusionen er faktisk, at omdannelsen vil være udgiftsneutral for kommunen. Hver ny bolig, der bygges, koster mellem 100.000-300.000 kr. i udgifter til udbygning af skoler, infrastruktur mv.”

I kommunens boligpolitiske strategiplan fra 2001 lægges der stor vægt på at skabe en mere „robust” befolknings sammensætning i København. Hvad vil det sige?

„En mere robust befolknings sammensætning vil sige en befolkning, som rummer både stærke og svage grupper, og en befolkning, hvor mange familietyper, generationer osv. er repræsenteret og oplever, at der er tilbud i byen, der imødekommer deres behov.”

„Når vi arbejder for en robust befolknings sammensætning, er det fordi vi mener, at en varieret by med mange forskellige familietyper, forskellige aldersgrupper, etniske grupper osv. skaber en spændende, varieret og mangfoldig by. Især børnefamilierne er traditionelt flyttet fra byen, og der vil vi meget gerne gøre det mere attraktivt at blive boende også for denne gruppe. Og udviklingen de seneste år viser da også, at det er lykkedes i højere grad at fastholde denne gruppe.”

„Men en robust befolknings sammensætning handler også om, at vi med en by, der er befolkningsmæssigt bredere sammensat, i mindre grad vil være afhængige af udlig-

Det 54. danske Byplanmøde finder sted den 30. september - 1. oktober 2004 i København

Byvæksten i Danmark i disse år sker især i og omkring nogle få store byer. Hvorfor er de så attraktive, både for de boligsøgende, virksomheder og kulturliv? Hvad er det, der kendetegner de nye vækstmiljøer, livsformer og måder at bruge byen på? Og hvilke perspektiver rejser det - og den nye kommunalstruktur - for byvækstbyernes rolle i forhold til landets øvrige byer?

Det er nogle af de spørgsmål vi vil sætte til debat på årets byplanmøde. Som optakt har BYPLANNYT talt med Københavns overborgmester Jens Kramer Mikkelsen om specielt den boligpolitiske strategi i kommunen. Mens efterkrigsårenes byvækst blev overladt til forstadskommunerne, vil Københavns Kommune med på bølgen i denne omgang. Der skal blandt andet bygges nye familieboliger i byen.

ningsordninger – og i højere grad kan være selv bærende økonomisk. Det giver en handlefrihed, som jeg synes er værd at stræbe efter.”

Flere familier i byen skaber nye behov. Arbejder kommunen på at udvikle tilbud, som friluftsbadet på Islands Brygge, der gør København mere venlig?

„Vi er meget opmærksomme på efterspørgslen efter fritidstilbud, og efter succesen med badestedet på Islands Brygge åbnede vi sidste år et badested ved Fiskefortvet. Og så er vi jo i gang med en række projekter rundt omkring – eksempelvis Amager Strandpark, som jeg er overbevist om vil blive en stor succes blandt københavnere, når den står færdig i 2005.

Og så har det vist sig, at vi med initiativer som kvarterløft får genereret mange projekter blandt andet inden for den uorganiserede idræt. Med boligstrategiplanen har vi afsat 50 mio. kr. til en byudviklingspulje, hvor borgere, foreninger o.l. kan komme med konkrete projekter i de offentlige byrum og få tilskud til finansieringen. Det giver en bred vifte af nye tiltag – for eksempel rulleskøjtebaner, legepladser, omlægning af vejarealer, så de bliver egnede til andet end trafik osv.”

Fra et børnefamiliesynspunkt har København 2 svage punkter: der mangler store boliger, og der mangler gode skoler. Hvordan går udviklingen på disse områder?

„Det er rigtigt, at København har en boligmasse præget af mange små boliger – mere end 50 % af boligerne er således på to værelser eller derunder. Derfor arbejder vi med afsæt i den boligpolitiske strategiplan for at der bygges flere store boliger. Og det går godt med at realisere denne målsætning.”

„I år har Københavns Kommune afsat midler til byggeri af 1400 almene boliger –

heraf 770 familieboliger, 300 ungdomsboliger og 325 boliger til særligt udsatte grupper. At vi bygger boliger til grupper med særlige behov, skal ses som et udtryk for at vi også gerne vil kunne tilbyde en passende bolig til disse grupper – det kan være folk med fysiske handicaps, psykisk syge eller folk med misbrugsproblemer.”

„Næste år er der afsat midler til 600 nye almene familieboliger. Samtidig lægger vi stor vægt på, at der bygges med blandede ejerformer, så antallet kan 2- eller 3-dobles. Desuden er der ved at komme godt gang i det private boligbyggeri, det er blevet interessant for private investorer at bygge boliger, og vi er løbende i dialog med de centrale aktører på markedet for at få viden om, hvor vi kan gøre vores for at reducere barrierer for boligbyggeriet, hvad enten de måtte være kommunale, lovgivningsmæssige eller af anden karakter.”

„Når vi ønsker at tiltrække børnefamilier, er det klart, at vi også må kunne tilbyde gode forhold i daginstitutioner og skoler. Derfor har vi vedtaget en børneplan, hvor

der er afsat 0,9 mia. kr. til nye daginstitutioner og 1,1 mia. kr. til at forbedre vores skoler. Det er store beløb, der illustrerer hvor højt, vi prioriterer disse indsatsområder.”

„Når vi prioriterer et område som skolerne så højt, er det fordi, det jo er i skolerne, vi uddanner fremtidens københavnere, og det er derfor på langt sigt en god investering at sikre gode muligheder for vores børns uddannelse.”

Merete Ahnfeldt-Møllerup,
arkitekt

Man kan downloade kommunens strategiplan fra 2001 Boliger for alle, fra www.kk.dk. Her findes også den kortere Fakta om boligpolitik, og Kommunaløkonomiske konsekvenser af nye boliger i København, der er en nyere redegørelse for situationen.

Se også powerpoint-oplæg fra Københavns Kommune på kurset „Byidentitet, branding og boligpolitik”, nov. 2003: www.byplanlab.dk – kurser – afholdte arrangementer.

Tabel 5.1 Kommunaløkonomiske konsekvenser af 4.300 nye boliger. Københavns Kommune 2002
Konklusioner: Ejerformer er umiddelbart underordnet p.g.a. udligningsordninger - men har indflydelse på den økonomiske afhængighed. Børn trækker ned. Nybyggeri er en langsigtet investering.

2002 p/l (mill. Kr.)	År med fuld effekt
Udgifter	-578
Investeringer - lån over 20 år*	-71
Indtægter excl. Tilskud og udligning	659
Netto før udligning	10
Tilskud og udligning	-17
Netto efter udligning	-7

* Lån over 20 år med en rente på 6%.

DEN GODE HISTORIE

NH: En god kommunal planstrategi skal efter min opfattelse besvare 3 enkle spørgsmål, nemlig: Hvor står vi? Hvor vil vi hen? Hvad gør vi for at komme fra det ene sted til det andet? Det lyder ikke så indviklet, men jeg tror, at den tankegang, der ligger bag disse spørgsmål, ikke er lige indlysende i alle kommuner.

MU: Jeg har haft mulighed for at læse stort set alle de planstrategier, som er udkommet. Så vidt jeg kan se, er mange kommuner er ganske gode til at stille langsigtede visioner op for kommunens udvikling. Til gengæld kniber det for mange kommuner med at fremlægge en præcis analyse af, hvor man står. Jeg savner også i mange planstrategier nogle sammenhængende bud på, hvad der skal gøres for at nå visionerne.

POLITIKERNE SKAL MED FRA STARTEN

NH: For mig er det helt afgørende, at planstrategien har karakter af et politisk budskab, som er diskuteret grundigt i kommunalbestyrelsen, og som har politikernes helhjertede opbakning.

MU: Jeg er enig i, at politikernes involvering er nødvendig, men den skal ske ud fra en

grundig analyse af udgangspunktet – hvor står vi? Det er for mig også lige så vigtigt at supplere med input fra byens øvrige aktører. Politikerne skal fra starten i dialog med de vigtige aktører, f.eks. inden for det lokale erhvervsliv, kulturlivet osv., inden visioner og strategier formuleres. I mange kommuner mangler disse forudgående diskussioner. Og dermed bliver planstrategien ikke til hele kommunens strategi.

NH: Du nævnte analysen af udgangspunktet – hvor står vi? Jeg er enig i, at det er det nødvendige udgangspunkt for at opstille de gode og håndterlige visioner. Denne analyse er måske i virkeligheden planlæggerens vigtigste opgave i hele processen med planstrategien. Det er ikke gjort med kurver og tabeller. Der er behov for en dybere forståelse for kommunens aktuelle situation.

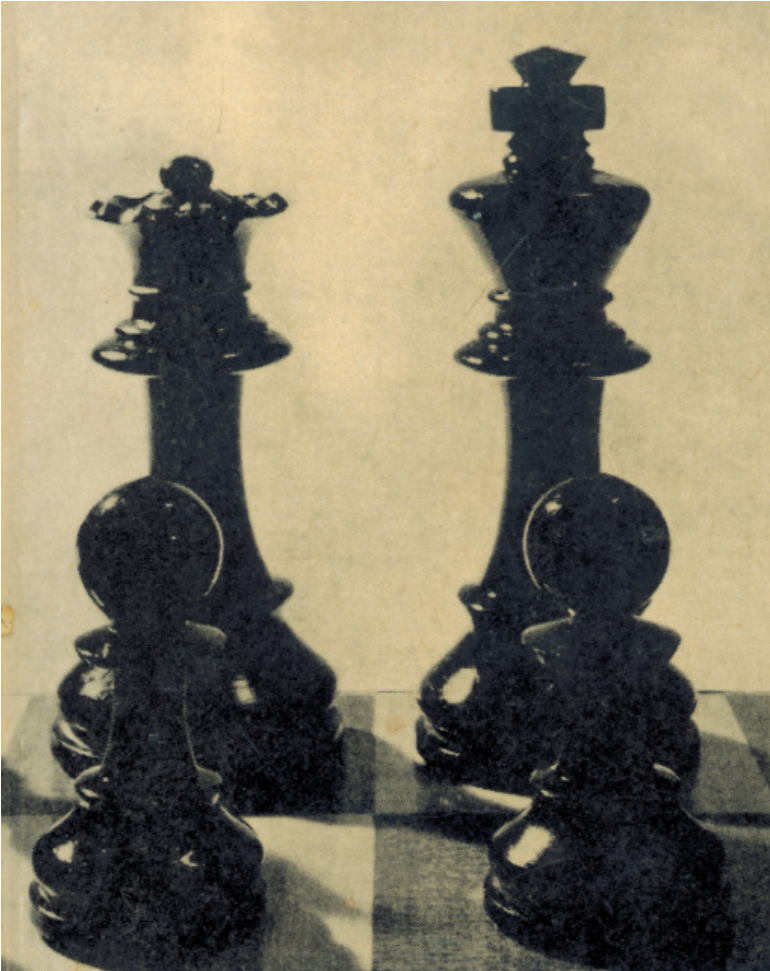
MU: Det er de færreste kommuner, der forsøger sig med en mere sammenhængende beskrivelse af kommunens situation. Det gælder f.eks. kommunens rolle i det regionale samspil, det eksisterende erhvervsgrundlag – hvad lever vi af i kommunen? – og de særlige muligheder, som kommunens placering, omgivelser, historie og kompetencer frembyder.

DET ENKLE ER DET BEDSTE

MU: Der er adskillige gode eksempler på gennemarbejdede og kreative planstrategier med en klar sammenhæng mellem visioner, strategier og konkrete handlinger. Ingen nævnt, ingen glemt! Det gælder ikke mindst i flere af de større kommuner, som har gode traditioner for strategisk planlægning. Men på den anden side ser jeg lidt for tit nogle frygtelig lange og ordrige strategier, hvor budskaberne kan være svære at gennemskue.

NH: De bedste visioner er for mig at se dem, der bygger på en god forståelse af kommunens egne styrkepositioner, og som satser på at udnytte disse positioner i et langsigtet perspektiv. Men jeg oplever ofte, at kommunerne hellere vil satse på at skaffe sig det, som „de andre” har, og som de selv mangler. Det kan typisk være IT-virksomheder, uddannelsesinstitutioner og velbjærgede skatteborgere.

MU: I mange mindre kommuners planstrategier ser det „lidt tyndt” ud, især når det gælder den kommunale prioritering af indsatsområder og ressourcer. Mange steder kniber det tilsyneladende med at vælge de områder og aktiviteter, hvor kræfterne skal sættes ind.

Der er både gode og mindre gode erfaringer fra de første planstrategier. Niels Helberg, der er byplan-konsulent, har diskuteret strategisk kommuneplanlægning med Mads Uldall, som bestyrer Dansk Byplanlaboratoriums netværk om strategisk planlægning og planstrategier.

Der er mange fine ord i visionerne. For mig er det vigtigt, at både visioner og strategier er enkle og letforståelige. Strategien skal være „den gode historie”, som i et kort og klart sprog fortæller hvor politikerne vil hen – og hvordan det skal ske.

DIALOGEN

MU: Der bør gøres mere ud af procesdelen i planstrategien. Hvordan skabes et tæt og forpligtende samarbejde mellem de mange interessenter i kommunens udvikling? Hvordan gennemføres en meningsfuld borgerinddragelse? De traditionelle borgermøder er ikke den mest frugtbare måde at fremme dialogen på.

NH: Diskussionen om en meningsfuld borgerinddragelse er lige så gammel som planlovgivningen. De fleste kommuner er positive over for at lade borgerne komme til orde, men mange har dårlige erfaringer. Derfor kan det være vanskeligt at bringe nyt liv i den lokale planlægningsdebat. Men jeg tror, at et klart politisk udspil, hvor politikerne tager stilling frem for at læne sig afventende tilbage, er mere inspirerende for en dialog, end den gamle model.

MU: Mange planlæggere er ikke skolede i

kunsten at få de forskellige interessegrupper til at tale sammen. Byplanlaboratoriet har her en vigtig opgave i forhold til at opsamle erfaringer og styrke metoderne via kurser, seminarer og uformelle netværk. Vi har blandt andet i forbindelse med diskussionen om fornyelse af planlægningen anbefalet kommunerne at udarbejde procesanalyser, der afklarer hvilke aktører, der skal involveres i planlægningen – og hvordan det skal ske.

DEN POLITISKE LOGIK

NH: Sidst men ikke mindst tror jeg, det er vigtigt at være bevidst om forskellen mellem planlæggerens logik og den politiske logik. Det, som planlæggeren opfatter som indlysende logisk og fornuftigt, er ikke altid det, som politikerne anser for mest fornuftigt. Og hvis processen med den strategiske planlægning skal lykkes, må udgangspunktet tages i det politiske univers. Hvordan ser politikerne kommunens nuværende situation og de fremtidige muligheder, og hvad kan planlæggeren gøre for at belyse disse muligheder?

MU: Det er klart, at udgangspunktet er det politiske, men det må ikke afskære planlæg-

geren fra at udfolde kreativitet og at inspirere politikerne til at opstille nye udviklingsmuligheder. For mig er det afgørende, at politikerne inspireres til at finde sammen med kommunens andre aktører i nogle handlingsorienterede netværk. Strategier er kun fornuftige, hvis de realiseres.

Niels Helberg,
byplan-konsulent

Dansk Byplanlaboratoriums netværk om strategisk planlægning og planstrategier: Netværkets formål er at give inspiration til udarbejdelsen af den første generation af planstrategier. Netværket består af et elektronisk nyhedsbrev, som udsendes hver 14. dag, og et arkiv med interviews, artikler mv. om strategisk planlægning. Se www.byplanlab.dk – netværk

2004

ARRANGEMENTER

FORÅR

Byomdannelse

Konference 28. januar i København

Fokus for konferencen er omdannelsen af byernes erhvervs- og havneområder. Spørgsmålet er, om omdannelsen kan gøres bæredygtig i bred forstand og hvilke barrierer, der er for en sådan udvikling.

Konferencen afsluttes med en paneldebat, hvor repræsentanter for Folketingets partier deltager. Arrangeres i samarbejde med bl.a. Dansk Center for Byøkologi og Landsplanafdelingen. Program er udsendt og kan ses på hjemmesiden.

Strategier og kommuneplan

Seminar 24.-25. februar i Roskilde

Seminarets centrale temaer vil være: Hvordan ser den strategiske kommuneplan ud? Hvordan kommer man fra strategi til plan? Hvordan udnyttes de nye revisionsbestemmelser? Program er udsendt og kan ses på hjemmesiden.

Miljøvurdering af planer og programmer

Seminar 10.-11. marts i Vejle

Loven om miljøvurdering af planer og programmer forventes at træde i kraft den 21. juli 2004. Herefter skal alle fysiske planer, som skønnes at få væsentlig indvirkning på miljøet, miljøvurderes. Seminaret omfatter en grundig indføring i reglerne om miljøvurdering af planer og de allerede indhøstede erfaringer på området. Program er udsendt og kan ses på hjemmesiden.

Håndtering af vanskelige plansager – fagligt og juridisk

Seminar 20.-21. april i Middelfart

Seminaaret tager udgangspunkt i typiske konkrete sager fra planlæggerens hverdag samt afgørelser fra Naturklagenævnet. Om planlovens samspil med anden lovgivning: Hvad siger lovene? Og hvordan tackles det, som lovene ikke siger noget om?

Ny by i det 21. århundrede

Indbudt konference 3. juni i Århus

Konferencen skal diskutere, hvordan man kan planlægge den gode by eller den levende by. Kan man planlægge for mangfoldighed? Hvad er planlægningens vilkår? Hvad er investorernes interesser? Hvad er borgernes interesser? Er der en modsætning mellem den designede by og den demokratiske by?

Konferencen tager udgangspunkt i plan- og idé-konkurrencen om et nyt byområde i Lisbjerg ved Århus og skal formidle og diskutere resultaterne. Arrangeres for Fonden Realdania og Århus Kommune.

Åbent Land Konferencen 2004

3.-4. juni i Fåborg

Den årlige konference om planlægningen i det åbne land fokuserer på aktuelle debat- emner inden for åbent land politik og forvaltning i et bredt og kritisk fagligt forum. Program vil foreligge ultimo februar 2004. Arrangeres i samarbejde med Skov & Landskab og Videncenter for planlægning i det åbne land.

Fra strategi til byrum

Studietur 15. juni i Trekantområdet

På turen skal vi se og høre om hvordan, man aktuelt håndterer fornyelse og omdannelse af pladser, gågader og havneområder i Fredericia, Kolding og Vejle. Undervejs vil Jan Gehl og Lars Gemzøe kæde indtrykkene sammen – og fortælle om nye tendenser inden for byrumsarkitektur. Arrangeres i samarbejde med Center for Byrumsforskning.

Partnerskab i byomdannelse

Dansk Byplanlaboratorium arbejder i et 2-årigt projekt med at undersøge og afprøve nye samarbejdsformer mellem kommuner og privatøkonomiske aktører i forbindelse med omdannelse af ældre erhvervsområder. Projektets erfaringer formidles på fire seminarer. Det første seminar afholdes maj/juni. Dato og sted udmeldes senere.

EFTERÅR

Nye boliger i Øresundsregionen

Rejsende 2-dages kursus sidst i august

Kurset skal give et overblik over tendenser i tiden ved at se og høre om de nyeste bebyggelser i Helsingborg, Malmø og København. Kurset skal desuden give et overblik over boligmarkedet og diskutere kommunale boligstrategier. Dato udmeldes senere.

Oversigten opdateres løbende på Dansk Byplanlaboratoriums hjemmeside www.byplanlab.dk, hvor tilmelding til arrangementerne kan ske online. Her kan du også tilmelde dig vores elektroniske nyhedsbrev, så du får besked, hver gang der lægges nyt ind på hjemmesiden.

Holdet på jagt efter Korsørs identitet ved brofæstet - Lokalplankursus 2003

FOTO: VIBEKE MENTING

Lokalplankvalitet og bykvalitet Kursus 13.-15. september i Svendborg

Ud fra eksempler på lokalplaner arbejdes der med juridiske og formelle spørgsmål og med resultaterne i den fysiske virkelighed. Desuden om lokalplanværktøjets muligheder og begrænsninger.

Udveksling med engelske planlæggere

I samarbejde med Royal Town Planning Institute arrangeres en uges studieophold i England i september. Man indkvarteres hos en engelsk kollega og besøger en række engelske planlægningskontorer, udveksler ideer og erfaringer om f.eks. byomdanning, byrumspolitik og inddragelse af den private sektor i planlægningen. Betingelsen for at deltage er, at man er villig til at være vært for en engelsk planlægger i 2005.

Det 54. danske Byplanmøde 30. september-1. oktober i København (se side 5)

**Hovedstadens grønne kiler
Konference 20. oktober i København**
Hovedstadens grønne kiler blev introduceret som idé i 1930'erne. Nu 70 år senere er der stadig konflikt mellem ønsket om at tilgodese storbybefolkningens rekreative behov og ønsket om byvækst. Hvordan kan konflikten håndteres anno 2004? Arrangeres i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet.

Fornyelse af parcelhusområder fra 60'erne og 70'erne. Idéseminar for grundejerforeninger og kommuner i oktober

Fra 1960-80 blev der bygget 450.000 parcelhuse og 1,5 mio. danskere flyttede ud i de nye parcelhusområder. Det er stadig populært at bo i eget hus med have. Mange steder sker der en løbende fornyelse, andre steder går det trægt. Et generationsskifte er på vej – hvordan kan det udnyttes til, i samarbejde med beboerne, at gøre områderne mere inspirerende og tidssvarende?
Dato og sted udmeldes senere.

Planlægning, politik og ledelse Kursus 24.-25. november i Odense

Den gode planchef skal kunne det hele, hvad de færreste dog kan. Hvordan udnytter man bedst de ressourcer og kompetencer man har? Hvad er det centrale i en god og dynamisk planlægningskultur? Hvordan får man den bedste dialog med politikerne, og hvordan kan god ledelse bringe de bedste præstationer frem? Arrangeres i samarbejde med Foreningen af Danske Planchefer.

Planlægning med elektroniske redskaber Kursus 1.-2. december i Århus

Hvilke digitale redskaber står til rådighed og hvad er de gode til i planlægningen på de forskellige niveauer og planlægningsfelter? Erfaringer fra praksis diskuteres. Kurset er en videreudvikling af et kursus i 2003.

ARRANGEMENTER I 2005

Visioner ved Vand Konference i januar 2005 i Hovedstadsområdet

Konferencens formål er at præsentere og diskutere filmen 'Visioner ved Vand' om udenlandske eksempler på havneomdannelser, som skal inspirere til havneomdannelser på nye måder. Arrangeres for Fonden Realdania.

Dato udmeldes senere.

Planen i tiden 1-dags seminar i foråret 2005 i København

I løbet af de sidste 5-10 år har der været en overvældende udvikling i de redskaber, vi har til rådighed, når planer skal udvikles, præsenteres, debatteres og realiseres. Elektroniske medier til analyser og visualisering – bønnemetoder, værktødsmetoder og spil – proces og dialog – planstrategi – partnerskaber. Men hvordan påvirkes planlægningen og resultatet af de nye metoder? Hvordan får vi den fulde gavn af disse metoder? Dato udmeldes senere.

Den 6. europæiske Byplanbiennale Juni 2005 i København

Dato udmeldes senere.

Det 55. danske Byplanmøde 6.-7. oktober 2005

Sted udmeldes senere.

Danmarks befolkningskort er under ændring. I 2002 havde i alt 107 kommuner befolknings tilbagegang. Ifølge den seneste prognose tegnes forskellene skarpt. Nye områder som Møn, Falster og dele af Lolland får fremgang, og nye områder som Fyn får tilbagegang. Uanset om det kan lykkes at vende udviklingen i nogle områder, er det utopisk at forestille sig, at alle kommuner kan få del i landets befolkningsvækst. Er det lige så utopisk, at en kommune eller en by kan indstille sig på og planlægge for tilbagegang? Eller er dogmet 'vækst er nødvendig' umuligt at udrydde? Pernille Steensgaard har talt med professor Michael Møller, kontorchef Peder Baltzer Nielsen, byplankonsulent Svend Erik Rolandsen og borgmester Mogens Gade om deres syn på sagen.

TILBAGETOGETS HELTE

Danmark har et problem, som de andre nordiske lande griner af. Deres eget er uhyrligt meget større: Folk strømmer mod de store byer, og provinsen affolkes. I Norge og Sverige ringer alarmklokkerne for alvor, fordi store dele af de to lande simpelthen drænes for liv og mennesker. Giver det virkelig mening at de forladte steder skal satse på vækst? Eller bør man tænke helt anderledes og planlægge for nedgang?

For Danmark er det slemt nok. Også her flytter folk til de store byer. Det er blevet tydeligt de sidste fem-seks år, og fremtiden ser ikke bedre ud: Vi bliver kun 50.000 flere mennesker over de næste 20 år. En stigning på 0,8 procent. Småting.

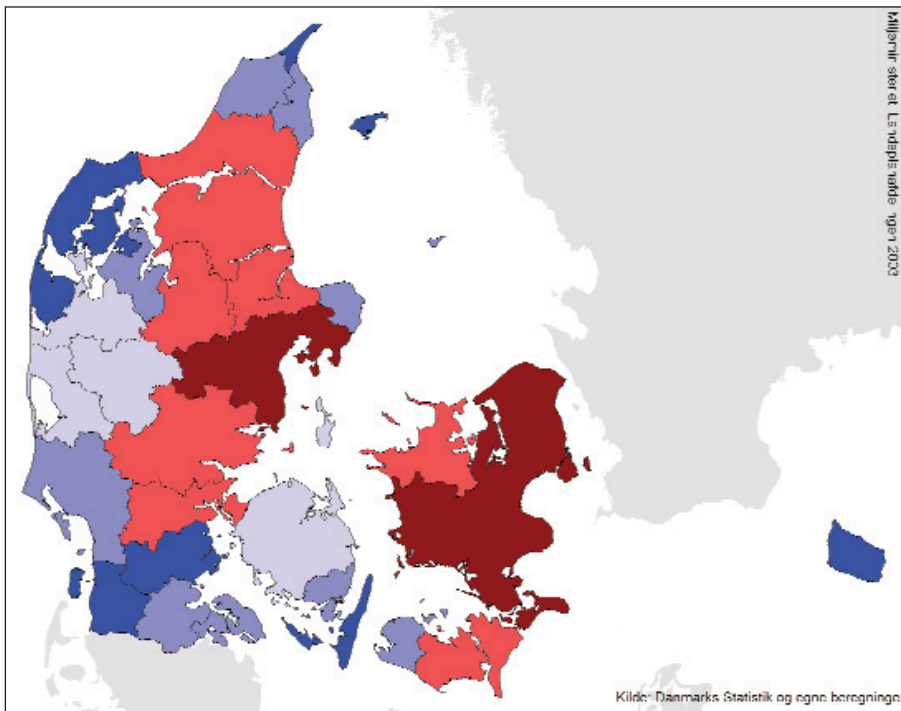
Fænomenet hedder urbanisering og giver planlæggerne dramatiske udfordringer. Hvad

stiller man op med alle de små byer? Hvad gør man ude på landet? Ikke noget endnu, siger en række eksperter. Man planlægger fremtiden, som om væksten fortsætter – i indbyggertal, i skattekroner, i arbejdspladser. Vækst er et dogme; det eneste rigtige. Men en femtedel af befolkningen lever i de såkaldte udkantsområder, hvor der er så langt til store byer, at folk ikke vil bo der. Samtidig sker den modsatte bevægelse: Konkurrencen om boliger og arbejde i storbyerne stiger og presser skrøbelige mennesker uden penge ud på landet. Borgmestrene derude står altså med en nedadgående kurve, ikke med vækst.

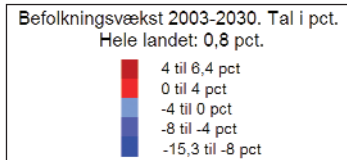
– Kan kommunerne overhovedet tænke på andet end evig vækst?

Michael Møller, professor på Handelshøjskolen i København, siger: „Det vanskeligt-

ste af alt er at lede en hær under tilbage-tog. Men de, der hurtigst indrømmer, at de er tabere, har lettest ved at klare sig hel-skindet igennem. Desværre er det meget svært at indrømme nederlag. Og det er et almindeligt menneskeligt træk at fortsætte mod al sund fornuft. Det gælder mange steder i samfundet, også for virksomheder, der er for længe om at trække sig ud. Økonomisk teori siger, at de burde lukke den dag, de giver underskud, men de stopper først den dag, de har haft underskud så længe, at hele egenkapitalen er væk. Det tydeligste eksempel er danske skibsværfter, og man kunne frygte, at kommunerne laver den samme fejl. For en borgmester er det forbandet ubehageligt at være den første til at kaste håndklædet i ringen. Det er ikke den rette måde at blive valgt på.

Kortet viser befolkningsvæksten frem til år 2030 på pendlingsregioner. Den er baseret på Danmarks Statistiks seneste befolkningsprognose for kommuner fra juni 2003. Det altafgørende nye i denne prognose er, at der nu kun forventes en befolkningsvækst på 0,8 %. Det er fortrinsvis de centrale områder som København, Århus, Ålborg og Østjylland, der vil vokse, dvs. storbyerne samt pendlingsoplandene til disse.

„Det vanskeligste af alt er at lede en hær under tilbagetog. Men de, der hurtigt indrømmer, at de er tabere, har lettest ved at klare sig helskindet igennem”

Nogen skal jo være afvandingsområder. Det kan ikke være et ideal at sprede befolkningen ud over hele landet, for der skal være mobilitet på markedet. Jeg er ikke ekspert i kommuner, men efter min mening skal de ikke foretage sig det samme. Det nytter ikke noget at slå om det samme. Selvom alle laver byggegrunde som vilde og gale, kommer der jo ikke flere mennesker i landet af den grund. Kommunerne skal foretage sig relativt lidt og tilpasse sig udviklingen i stedet for at gøre alt for at tiltrække folk. Der er for mange erhvervschefer i dette land!

Kommunerne gør som alle andre: Bruger penge på at sætte ting i gang og udskyder vedligeholdelsen af skoler og veje til næste generation. Men regningen bliver større og større, og borgerne sætter pris på, at kommunen er ordentligt vedligeholdt. Jeg ville lægge vægt på den slags ting: At alting blot fungerer. At man vedligeholder det, man har. Det andet er sjofelt efter mine begreber, men desværre helt almindeligt.

Det bedste er at være en stabil kommune. Man skal tiltrække folk, der ikke giver problemer. Pæn middelstand. Hellere tre, der tjener 400.000, end én millionær og to arbejdsløse. De koster. Optimalt er en ganske let afvandring, så man kan bruge de huse, veje og skoler, vi har. Man kan være glad og fro uden at vokse, men det er vanskeligt at finde og blive stående lige præcis på det rette punkt og ikke tippe derover, hvor verden går ad helvede til,” siger Michael Møller.

– *Planlægger kommunerne efter nedgang?*

„Ikke ret mange har indset, at strategien er at drosle ned. Måske fordi man er lidt lammet og måske fordi, der i den traditionelle planlægning ikke er redskaber, der lærer én at gå baglæns,” siger *Svend Erik Rolandsen*, byplankonsulent hos *Sven Allan Jensen A/S*. „For en politiker er det utroligt svært at indrømme, at det går tilbage i ens kommune. Vækst er vigtig for byens handelsliv og vigtigt for dens sociale liv – at der er mennesker nok til at holde den i gang. Et af de få tegn på erkendelse, jeg kan få øje på, er, at nogle kommuner river tomme huse ned for at undgå, at sociale tilfælde flytter ind. Ellers er der stille.”

– *Kan man forestille sig en tilbagegangsstrategi, der ikke er en falliterklæring?*

„En borgmester kunne sige: De unge flytter væk for at uddanne sig. Det er godt og

Befolkningsvækst 2003-2030

Fremskrivningen er gennemgående baseret på de seneste fem års tendenser i fertilitet, dødelighed, flytninger samt til- og fravandring. Fremskrivningen til 2030 bør naturligvis tolkes med stor varsomhed.

Fremskrivningen viser en forholdsvis polariseret udvikling med vækst i de største byregioner og tilbagegang i yderområderne. Det er sandsynligt, at tendensen til en sådan regional polarisering vil udløse politiske initiativer, der vil bevirke, at fremskrivningen ikke bliver til virkelighed. De seneste års tendens til regional ubalance har således allerede affødt modforanstaltninger, som det er omtalt i *Landsplanredegørelse 2003*, „Et Danmark i balance – hvad skal der gøres?”, og i regeringens nationale vækststrategi.

Niels Østergård,
Landsplanchef

DOGME

„Det bedste er at være en stabil kommune...Optimalt er en ganske let afvandring, så man kan bruge de huse, veje og skoler, vi har”

positivt. Måske kommer nogle af dem tilbage. Men ellers handler det jo om, at der ikke fødes nok børn i Danmark. Det er også svært at planlægge sig ud af. Mange vil reagere med vrede, men det er ikke muligt at planlægge sig ud af den her udvikling. Der er intet formål i at prøve at bremse unge mennesker, der flytter til storbyerne, fordi den udvikling, man har i videnserhvervene dér, er en forudsætning for hele landets fremtid og velfærd. Den Store Planlægning er utopisk under den nuværende regering og var det også under den sidste: Man styrer ikke folks bosætning overordnet.”

– Hvad skal de små byer leve af?

„I attraktive kommuner med fraflytning, for eksempel Skagen, ser man flere og flere „deltidsborgere”, som bruger deres sommerhuse meget mere end almindeligt. De har to husstande. En i storbyen, hvor de arbejder og har travlt, og en hvor de slapper af eller kan koncentrere sig om arbejdsopgaver. Kommunen får ingen skatte kroner ud af det, men alternativet er, at huset bare står tomt. Det er bedre at lade deltidsborgere flytte ind i de solide tomme huse i byen end at udlægge nye områder til sommerhuse. Og måske går disse aktive deltidsborgere rundt og keder sig i weekenden.

Måske bliver de iværksættere i udkantsområderne.

Der kan ske noget, vi slet ikke ved, hvad er. I 1930'erne vidste ingen, at så mange danskere skulle komme til at eje et sommerhus. Mange mennesker er ikke klar over, hvor billige husene er i udkantsområderne. Det er billigere at købe nabohuset og indrette teenage-værelser i dem end at bygge ud. Vi har brug for to lovgivninger: En til de hårdt pressede steder som Nordsjælland og en til de andre, plus et mere fleksibelt skattesystem, så man kunne få lagt nogle skatte kroner der, hvor man er deltidsborger og har sin anden husstand.”

Og så skal vi også passe på de fem-seks største byer, mener han. De skal drive landet. Hvis Aalborg eller Odense går ned med flaget, vil hele landsdele være i alvorlige vanskeligheder. Er Aalborg i vanskeligheder er hele Nordjylland i vanskeligheder. Allerede nu ses en vis stagnation i erhvervslivet i Nordjylland med tomme erhvervslokaler. Forventningerne er i bund deroppe, på niveau med Lollands og Bornholms. Der er brug for en storbyredegørelse.

„Ikke ret mange har indset, at strategien er at drosle ned ... måske fordi, der i den traditionelle planlægning ikke er redskaber, der lærer én at gå baglæns”

– Skal vi bare lære at leve med et skævt Danmark?

„Indtil slutningen af 1980'erne handlede planlægningen om et lige Danmark. I dag taler man om et balanceret Danmark,” siger *Peder Baltzer Nielsen*, kontorchef i Landsplanafdelingen. „Det er ikke skævt, at man ikke har storbyens kvaliteter ude i det vestlige Jylland. Der har man sine egne. Steder er ikke ens og kan ikke blive det. Lige vilkår overalt i landet er ikke muligt.”

De unge vil have bylivet. De kommer efter den kvalitet, byerne har. Kultur og liv. Nye fremadrettede virksomheder slår sig ned i byerne sammen med de andre af samme slags og bruger byen. De lægger sig tæt i klynger.

„Der er en sammenhæng mellem arbejde og fritid. En direktør fra en televirksomhed i Sydhavnen sagde til mig: 'Vores ingeniører skal kunne se den nærmeste cafe fra deres kontor.' Det handler ikke så meget om, hvilken virksomhed, man arbejder for, men hvor man bor. I Nordjylland skal alle mobiltelefonvirksomheder have deres udviklingsafdelinger på havnen i Aalborg. Det er blevet mondænt. Man skal tæt på. Enten ind i selve byen eller lige i udkanten. Folk kører længere for at køre på arbejde end for bare ti år siden.”

– Giver det kommunerne psykisk ubehag at se tilbagegangen i øjnene?

„De er gået i gang med måske at overveje det. Det lyder af meget lidt, men mange

Forladte huse, „alternativ“ anvendelse og forfald. Det, som borgmestrene vil undgå. (Alle fotos)

kommuner har dog erkendt, at udviklingen foregår der, hvor der i forvejen er et erhvervsklima. De kaster sig nu over bosætning, hvilket er meget fornuftigt, for der ligger skattekronerne. Men det skal jo ikke bare være bevidstløs udlægning af grunde til parcelhuse. Kommunerne skal finde ud af, hvem de har i kikkerten, hvilken type, og hvordan de mennesker helst vil bo. Det er meget mere kompliceret end 'attraktiv bolig ved kysten'.

De skal vide, hvad netop deres by kan i forhold til nabobyen, hvad er dens karakteristika, dens stærke sider, og så skal de gøre et nummer ud af det. Der er en bevægelse, der hedder slow cities. De tænker på kvalitet i stedet for kvantitet. Det er på tide at kigge på kvaliteten i de enkelte danske byer. Stedet har betydning for konkurrencekraften for en by.

Fascinationen af vækst ses i udlægningen af parcelhusområder. Der er sat rigeligt af. Men matcher et parcelhus folks ønsker? Eller er det noget andet, de flytter på landet for? Hvad vil kreative ingeniører bo i? Andre former for boliger, for eksempel i de allerede eksisterende gårde og huse?

„Jeg sidder ikke og bruger 50 timer om ugen af mit liv på at afvikle kommunen. Det ville være naturstridigt“

Landsbyerne burde bygge videre på, at de faktisk er landsbyer og ikke forstæder med udbredte parcelhuskvarterer. I mange år har planlæggerne på landet plagieret storbyerne for voldsomt med gågader i småbyer, hvor kulturen ellers er, at man kører ind og handler. Selvfølgelig skal enhver kommune have lov til at sætte et skilt ved vejen med ledige erhvervsgrunde, men det tiltrækker ikke stort. Jeg tror på mere komplicerede sammenhænge, hvor man skaber tiltrækkende miljøer ud fra sit eget særpræg.”

Borgmester i den nordjyske kommune Brovst, *Mogens Gade* fra Venstre, udbryder, at han selvfølgelig ikke planlægger efter nedgang. Hvis visionen er at give op, melder man sig ud af politik: „Jeg sidder ikke og bruger 50 timer om ugen af mit liv på at afvikle kommunen. Det ville være naturstridigt. I stedet konkurrerer vi kommuner med næb og kløer om at få folk til at bosætte sig i netop vores by. Alle kæmper videre og satser på udvikling. Vi må agere, som om vi skal bestå i hundrede år, selvom vi måske ikke skal,” siger han.

Brovst fastholder kun lige netop sit indbyggertal, selvom erhvervslivet har skabt 20 procent flere arbejdspladser over de seneste fem år. Tænk, hvis de ikke havde, gyser Mogens Gade. „Gør vi ingenting, vil afmatningen ske langsomt, men sikkert. Staten og amtet trækker den forkerte vej. De siger i deres forskellige planer og redegørelser, at

de går ind for et lige Danmark, med ens vilkår for Per og Poul, men de har fjernet akutberedskabet fra vores sygehus, skåret vores kollektive trafik ned, svækket ambulanceberedskabet, og nu lukker de også en statslig planteskole her hos os. De siger ét og gør noget andet. Centraliseringen mærkes tydeligt.”

Og Brovst gør sit – med visionsseminar, erhvervs konkurrence, landdistrikspolitik, udviklingsværksteder, byfornyelse og branding – for at overleve og vinde i kampen om de kun 50.000 nye borgere, vi kan regne med over de næste 20 år. Én ting er sikkert: De fleste af dem vil søge mod storbyerne.

Pernille Steensgaard,
journalist

VI EFTERLYSER

tilbage togets helte! – Er der en kommune, der åbent erkender, at tilbagegang eller stagnation er fremtidens vilkår? Og måske endog er ved at tage initiativer til at indrette sig efter det? Så kontakt Byplannyt og fortæl! – Vi bringer svarene i de følgende numre.

PLANDANMARK

KALENDEREN

Kalender over DB's arrangemente kan ses på DB's hjemmeside www.byplanlab.dk – kurser: Andres arrangemente vedr. planlægning kan ses på samme hjemmeside under – kalender. Begge opdateres løbende.

Nyheder af interesse for BYPLANNYT's læsere, meddelelser om arrangemente mv. kan sendes til at@byplanlab.dk

KORT NYT

Vindere

Tak til de mange, der har hjulpet os ved under byplanmødet at besvare spørgeskemaerne om behov for efteruddannelse og om Byplannyt – og til lykke til vinderne, der blev udtrukket blandt besvarelsene!

Vindere af gratis deltagelse i et af DB's kurser: Torben Larsen, Aalborg, og Joan Bak, Korsholm, Hobro. Vindere af rødvin: Henning Kipp, Sønderborg, og Jørgen Henningsen, Holstebro.

Strukturændringer

Ikke et ord om dem – her ved bladets deadline, et par uger før du har det i hænderne, og dermed før den officielle offentliggørelse af reformforslagene og det deraf følgende forventelige boom i kommentarer.

Lov om miljøvurdering

Høringsperioden for udkastet til „Forslag til lov om miljøvurdering af planer og programmer“ sluttede den 5. december 2003. Lovudkastet er en implementering af EU-direktiv 2001/42/EF. Miljøministeren planlægger at fremsætte lovforslaget i januar 2004.

Fields

De Samvirkende Købmænd (DSK) vil hive Naturklagenævnet i Østre Landsret efter; at nævnet tirsdag blåstemplede et omstridt butikspjækt i butikscntret Fields i Ørestaden. „Det havde været mere reelt, om man i stedet i Folketinget havde besluttet, at planlovens regler om butikker ikke gælder for Grønland, Færøerne og Ørestaden. For det er i realiteten det, der er tilfældet,“ siger DSK's advokat Jan E. Jørgensen (Urban, 18-12).

Grænser skærpes af EU

EU's Vandrammedirektiv, som nu er ved at blive indført i dansk lovgivning, kommer tilsyneladende

til at koste dansk landbrug årlige milliardbeløb, da grænserne for udledning af fosfor og kvælstof skærpes væsentligt (JyllandsPosten, 15-12).

Utilstrækkelig vandmiljøplan?

– Hvis ikke Vandmiljøplan III bliver vidtgående nok, ender kommuner og amter med at skulle betale for supplerende foranstaltninger til forbedring af vandmiljøet. Den regning kan kun sendes ét sted hen, nemlig til borgerne i form af højere gebyrer og skatter eller ringere service, siger formanden for KL's Miljø- og Forsyningsudvalg Kurt Hockerup (KL, pressemedd.)

Gylleløsninger?

En ny dansk miljøvenlig teknologi med potentiale på højde med vindmølleindustrien, der kan producere grøn el og løse gylle-problematikken, står foran et egentlig gennembrud. Det er firmaet Green Farm Energy (GFE), der har udviklet en biogasteknologi, der omdanner gylle og bioaffald til el og gødningsstoffer, der er meget mere præcis at dosere på marken end i dag, hvilket vil begrænse landbrugets udledning af kvælstof og reducere CO₂-udslippet kraftigt. (Børsen, 19-12).

Amager Strandpark

Fredningsnævnet for København har ophævet fredningen af en del af den eksisterende strandpark for at give mulighed for boligbyggeri, samtidig med at de har fredet hele den kommende strandpark. (MetroXpress, Urban, Berlingske Tidende 16-12).

Lederen i JP-København kritiserer beslutningen. Lederskribenten frygter; at de danske strande vil blive ofre for kommunernes finansieringsambitioner. Ophævelsen af den konkrete fredning frygtes således at medføre øget pres for lignende dispensationer fra kommunerne langs Strandparken ved Køge Bugt. Naturfredningsforeningens beslutning om at prøve sagen ved Naturklagenævnet hilses derfor velkommen (JyllandsPosten, 17-12).

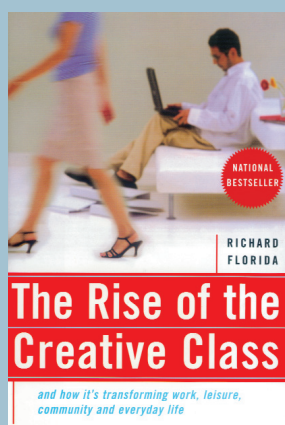
DEBAT

Som et apropos til debatten i de seneste numre af BYPLANNYT om grænsen mellem by og land bringer vi her et klip fra en artikel i Ud & Se, november 2003, af forfatteren Søren Ulrich Thomsen.

Min frygt for forskelsløshed

4. InterCityturen fra København til Århus kan jeg i søvne, så mens jeg med blikket dødsigt følger storcentrene, indfaldsvejene og fjernlagrene sidder jeg og drømmer om det næste lille stykke landskab, som jeg på minuttet ved, hvornår vil dukke op i ruden, og allerede mens Ringstedes røde karréer glider gennem synsfeltets højrekant, iler forventningens glæde de skønne skove og marker omkring Sorø i møde. Den særlige nydelse det er at følge landskabets linjer med et panoramisk blik både udvides og intensiveres af den hastige togkørsel, som imidlertid også afslører; at udblikkene til landskaber, der ikke i et eller andet omfang er blødt op af bymæssig bebyggelse, snart kan blive så få og korte, at jeg frygter; der en dag snarere bliver tale om indblik til parklignende lommer mellem sammentvoksede byer. En frygt der ikke skyldes, at jeg sentimentalt elsker landet højere end byen, men at jeg på bedste romantiske vis elsker dem begge, for ligeså vidunderligt det er at lade blikket vandre over Nordstevens vidtåbne marker og videre ud over Østersøen, ligeså perlende herligt er det at dukke op på den møgbeskidte Hovedbanegård, mærke byen slå sammen om sig og vide, at nu er man midt i metropolen. Frem for alt frygter jeg forskelsløsheden, og det gyser i mig hver gang politikere sælger ud af vores kloge by- og landzone-lov, for hvis rejsen mellem landets to største byer i en ikke alt for fjern fremtid skal gå igennem en udefinerlig tågeverden af parcelhuse, industriområder og vejkonstruktioner; ja, så forsvinder jo ikke kun landskaberne, men også provinsbyernes suveræne særuniverser; hvis indbyrdes forskelle til sidst kan rummes i bynavnene, bag hvilke der gemmer sig et par gågader med de samme vimpler, blomsterkasser og kædebutikker.

ANMELDELSER

The Rise of the Creative Class

Richard Florida

Hvorfor anmelde en bog om homoseksuelles betydning for amerikanske byer i BYPLANNYT? Fordi konklusionen i denne bog – at økonomisk vækst bliver skabt af kreative mennesker, og at kreative mennesker vil bo i byer, som er tolerante – har afgørende betydning for den strategiske planlægning i byer som København og Odense.

Udgangspunktet for forfatteren, økonomiprofessor Richard Florida, er fremvæksten af en kreativ klasse bestående af ingeniører, læger, advokater, forskere m.fl., kort sagt personer, der tjener deres løn ved at tænke. Disse kreativt tænkende mennesker driver den økonomiske udvikling og gider kun bo i byer, hvor der er plads til mangfoldighed og mange kulturtilbud.

Denne konklusion tvinger byer til at tænke i nye baner. Erhvervsudvikling handler således ikke længere om at skabe de bedste rammebetingelser for virksomheder. Byernes udvikling afhænger af deres evne til at tiltrække og fastholde kvalificerede, kreative og innovative mennesker. Det

handler med andre ord om at skabe et attraktivt menneskeklima.

Den korte version af Floridas teori består af 3 T'er: Teknologi, Talent og Tolerance. Beherskelse af teknologi, tiltrækning af talenter og en tolerant holdning til subkulturer og anderledetænkende er forudsætninger for vækst. Ifølge Florida fokuserer mange byer snævert på teknologi og talenter. „En by kan ganske enkelt ikke have eller skabe et innovativt miljø, hvis byen ikke er åben for anderledeshed og excentricitet,” siger Richard Florida.

Mads Uldall

Man kan læse mere på Richard Floridas hjemmeside www.creativeclass.org.

Se også seks interessante danske svar på, hvordan denne teori kan bruges i danske byer på www.byplanlab.dk – netværk – planstrategi – konkurrence (Holbæk, Vejle, Sallingund, København og Odense kommuner samt Sven Allan Jensen as).

Fremtidens Bedre Byrum

– visioner og drømme

Jan Gehl og Stig L. Andersson. Udgivet af Fonden Realdania. 148 sider, 120 kr. plus moms.

I 1991 kunne Byplanlaboratoriet med bogen Bedre Byrum konstatere, at der var et opbrud i gang i den måde, byrummene behandles på. Fra at fokusere på gågader med overvejende kommercielle interesser var der en fremspirende forståelse for at behandle byrummene som en integreret del af byernes helhed. I det forløbne tiår har en sand bølge af byrumsprojekter skyllet gennem snart sagt enhver dansk bymidte. Samtidig er der en tendens til, at der er sket en ensliggørelse af bymidterne, mens f.eks. forstædemes byrum stadig lider under at være oversete og forsømte.

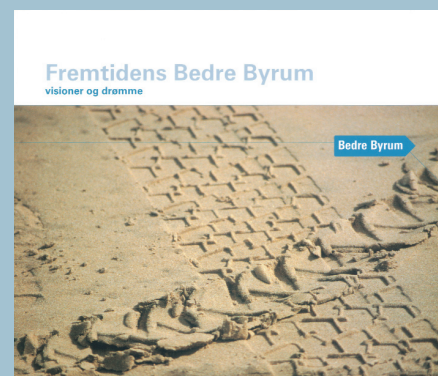
I 2002 indbød Fonden Realdania under kampagnen Bedre Byrum kommunerne til at indsende

ideer til fornyelse af det offentlige rum. Kampagnens sigte var at fremme udviklingen af nye byrumstyper, som er anderledes end de gængse. Bogen Fremtidens Bedre Byrum handler om 23 projektforslag, som har fået støtte fra fonden til projektudvikling. Bogen er tænkt som inspiration og opmuntring for kommuner og rådgivere.

De 23 projekter spænder vidt fra traditionelle bymidteprojekter til projekter til udvikling af byernes mere ydmyge steder. Alene dette faktum gør bogen interessant, fordi der her kommer en række projekter på bordet i en gennemarbejdet form, som vi ellers ikke er forvante med.

Det er videre interessant, at der ved udvælgelsen af projekterne ud over den arkitektoniske kvalitet er lagt vægt på planproces og de nye byrums evne til at fremme socialt fællesskab. Det er derfor en skam, at teksterne, som ledsager de enkelte projekter kun meget summarisk behandler specielt de sociale aspekter. Man må derfor håbe, at Fonden Realdania vil gøre mere ud af formidling og grundlæggende dokumentation af disse meget spændende projekter i det fremtidige arbejde.

Ole Damsgård

TILSKUD MED FORDELE

FOTO: VIBEKE MENTING

Dansk Byplanlaboratorium er et fond, hvis formål er at fremme byplanlægningen. 4/5 af omsætningen er indtægtsdækket virksomhed. Resten dækkes af tilskud, der er nødvendige for at dække udgifterne til bl.a. drift af plan-samling samt deltagelse i faglige netværk, udviklingsprojekter og den faglige debat. Tilskud til DB giver en række fordele: ca. 25% rabat på de fleste arrangementer, rabat på publikationer og tidsskriftlæsekredse samt gratis deltagelse i faglige netværk. Man kan således spare sit tilskud hjem ved at deltage ofte i DB-arrangementer. De nærmere regler for tilskud fås i sekretariatet.

Tilskudsgivere til Dansk Byplanlaboratorium i 2003/2004

Kommuner

Albertslund • Allerød • Assens • Aulum-Haderup • Ballerup • Billund • Birkerød • Bjergsted • Bjerringbro • Blaaby • Blåvandshuk • Bov • Bramsnæs • Brande • Broager • Brovst • Brædstrup • Brøndby • Brørup • Børkop • Christiansfeld • Dragsholm • Dragør • Dronninglund • Egebjerg • Egvad • Ejby • Esbjerg • Fakse • Fanø • Farum • Fredensborg-Humblebæk • Fredericia • Frederiksberg • Frederikshavn • Frederikssund • Faaborg • Gentofte • Gladsaxe • Glamsbjerg • Glostrup • Grenaa • Greve • Grindsted • Græsted-Gilleje • Gråsten • Gudme • Haderslev • Hadsund • Hals • Hammel • Hanstholm • Hedensted • Helsingør • Herlev • Herning • Hillerød • Hinnerup • Hirtshals • Holbæk • Holstebro • Horsens • Hundested • Hvidovre • Hvorslev • Høje-Taastrup • Hørning • Hørsholm • Haarby • Ikast • Ishøj • Jelling • Juelsminde • Kalundborg • Karlebo • Kerteminde • Kjellerup • Kolding • Korsør • København • Køge • Langeskov • Langå • Ledøje-Smørum • Lemvig • Lunderskov • Lundtoft • Lyngby-Taarbæk • Løgstør • Mariager • Maribo • Middelfart • Morsø • Munkebo • Møldrup • Møn • Nibe • Nyborg • Nykøbing F. • Nykøbing-Rørvig • Nysted • Næstved • Nørager • Nørre-Rangstrup • Odder • Odense • Otterup • Præstø • Ribe • Ringe • Ringkøbing • Ringsted • Roskilde • Rudkøbing • Ry • Ryslinge • Rødekro • Rødovre • Rønde • Rønnede • Saksø • Salling • Sallingsund • Sejlflod • Silkeborg • Sindal • Skagen • Skanderborg • Skibby • Skive • Skjern • Skovbo • Skælskør • Slagelse • Slangerup • Solrød • Sorø • Stenløse • Struer • Sundsøre • Suså • Svendborg •

Svinninge • Sydals • Sæby • Søllerød • Sønderborg • Sønderhald • Søndersø • Them • Thisted • Tinglev • Tommerup • Trehøje • Trundholm • Tølløse • Tørring-Uldum • Vallø • Vamdrup • Varde • Vejle • Viborg • Vinderup • Vojens • Vordingborg • Værløse • Ærøskøbing • Ølgod • Ølstykke • Ørbæk • Aabenraa • Aalborg • Aalestrup • Århus • Aars • Årslev

Regionskommune

Bornholm

Amter

Frederiksborg • Hovedstadens Udviklingsråd • København • Ringkøbing • Roskilde • Storstrøm • Vejle

Konsulenter m.v.

AGRAF Byplanlæggere • Arkitektfirmaet Bahl Gl. Skole • Arkitema K/S • Boplan A/S • Byfornyelseskonsulenterne A/S • Byplantegnestuen A/S • Dybbro & Haastруп ApS • Erik Agergård ApS • Europlan Arkitekter ApS • Gruppen for by- og landskabsplanlægning • H. Helberg Analyse • H. Thule Hansen MAA • Hasløv & Kjærsgaard I/S • Henrik Witthøft Jensen • IC Byfornyelse • Institut for Center Planlægning • Juul Møllers Tegnestue • Karsten Pålsson A/S • Kasper Bak • Land og Plan • Landskabsarkitektfirmaet Peter Sørensen ApS • Malthas Tegnestue • NIRAS Konsulenterne A/S • Plan og udvikling Tegnestue • Rambøll Nyvig A/S • Sven Allan Jensen A/S • Torben Vissing Byplanlægger Arkitekt MAA • Årstiderne Arkitekter A/S

Institutioner m.v.

AKB, Arbejdernes Kooperative Byggeforening • Arkitektskolen i Århus • Byfornyelse Danmark • Byfornyelse København • DAB, Dansk Almennyttigt Boligselskab • DSB Ejendomme • Foreningen Socialt Boligbyggeri • Fællesadministrationen FB, KSB og H44 • Håndværkets Byfornyelsesselskab SMBA • KAB – Bygge og Boligadministration • M. & Th. Dreyers Fond • Miljøministeriet, Landsplan-afdelingen • Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri • Naturklagenævnet • Statens Byggeforskningsinstitut Byer og Boliger • SBS Byfornyelse • Trekantområdet Danmark • Vesterbro Byfornyelsescenter • Aalborg Universitet, Institut 20 • Århus Amts Landboforeninger